

Nr 277.

Godkänd av första kammaren den 2 juni 1925.

Godkänd av andra kammaren den 2 juni 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till främjande av bostadsproduktionen m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 111.)

Till KONUNGEN.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1925 dagtecknad proposition, nr 202, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av statsrådsprotokollet över socialärenden samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

1:o) att för ökning av statens bostadslånefond må för år 1925 disponeras 8,000,000 kronor såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel;

2:o) att för år 1926 *ej mindre* till bostadslånefonden inflytande amorteringar för år 1925 må disponeras till beredande av nya lån ur fonden *än även* att för samma ändamål må disponeras såsom nya lån ur rusdrycksmedelsfonden *dels* de till bostadslånefonden inflytande räntorna för år 1925 och *dels*, i den mån rusdrycksmedelsfondens tillgångar den 30 juni 1925, efter avdrag av de i föregående punkt angivna 8,000,000 kronor jämte ytterligare 2,000,000 kronor, därtill förslå, ytterligare så stort belopp, att detsamma tillhoppa med räntorna och amorteringarna uppgår till sammanlagt högst 8,000,000 kronor; samt

3:o) att till täckande, efter Eders Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, intill två tredjedelar av de förluster, som låneförmedlare kan komma att ådraga sig vid förmedling ur bostadslånefonden av lån, utlämnat efter det ny kungörelse i ämnet utfärdats, må inrättas en särskild, under statskontorets förvaltning ställd räntebärande fond, benämnd statens bostadslånefonds reservfond, till vilken fond må överföras *dels* den 1 juli 1925 ett belopp av 500,000

kronor att utgå av det på extra stat för år 1922 under femte huvudtiteln till statsbidrag åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisade reservationsanslaget jämte därunder omförda besparingar och dels årligen, i den mån räntor å omförmälda lån ur bostadslånefonden inflyta, ett belopp motsvarande en halv procent av beloppet vid nästföregående års utgång utestående sådana lån.

Att bostadsfrågan alltjämt befinner sig i sådant läge, att åtgärder från statens sida till främjande av byggnadsverksamheten äro av behovet påkallade, måste anses ostridigt. Visserligen har, på sätt departementschefen ock påpekat, den verksamhet, staten under kommunernas medverkan under senare åren bedrivit för bostadsproduktionens befrämjande, lett till resultat, som måste betecknas såsom synnerligen goda, men de under kristiden uppkomna rubbnin-garna på bostadsmarknaden hava dock ännu icke kunnat helt bemästras. Trots den starka efterfrågan på smålägenheter synes den enskilda byggnadsföretag-samhetens intresse för smålägenhetsproduktionen vara synnerligen ringa och lärer det fördenskull vara osannolikt, att det förefintliga ytterligare behovet av sådana lägenheter skall kunna fyllas, utan att staten jämväl hädanefter träder hjälpande emellan. I betraktande härav och med hänsyn till den utom-ordentliga betydelsen av en tillfredsställande bostadsstandard har riksdagen så-lunda ansett sig böra medgiva, att produktionen i fråga allt fortfarande under-stödjes, och synes riksdagen, att detta lämpligast bör ske på sätt som för närvarande är fallet, d. v. s. genom lån ur statens bostadslånefond.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag skulle den låneverksamhet, staten på hithörande område bedriver, omläggas i sådan riktning, att verksam-heten hädanefter skulle erhålla mera permanent karaktär. Mot förslaget här-utinnan har riksdagen icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter. I varje fall anser riksdagen tidpunkten ännu icke vara inne att taga ställning till spörsmålet i fråga. Enligt riksdagens mening måste bostadsproduktionen allt-jämt anses arbeta under så ovissa villkor, att tillräckliga hållpunkter knappast stå till buds, då det gäller att för någon längre period framåt bestämma, huru-vida och på vad sätt det allmänna bör bidra till stödjande av denna produk-tion.

Riksdagen kan sålunda icke medgiva, att, på sätt Eders Kungl. Maj:t före-slagit, en ny särskild statlig fond, benämnd bostadslånefondens reservfond, in-rättas.

Enligt det föreliggande förslaget skulle under vissa angivna förutsättningar jämväl annan än kommun, närmast bolag eller föreningar, kunna ifrågakomma såsom förmedlare av lån ur statens bostadslånefond. Om ock riksdagen icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter mot förslaget i denna del, har riks-dagen likväl icke velat motsätta sig detsamma. Riksdagen förutsätter dock, att lån ur bostadslånefonden icke utlämnas vid förmedling av dylika förmedlings-organ med mindre tillräcklig visshet vunnits rörande dessa förmedlares solvens och förmåga att svara för lånens behöriga gäldande.

Med avseende å räntefoten har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att densamma

måtte sättas så hög, att den medgåve dels den ifrågasatta avsättningen av en halv procent till den förordade reservfonden och dels skäligen förräntning av de medel, vilka såsom lån skulle överföras från rusdrycksmedelsfonden, och har Eders Kungl. Maj:t i sådant hänseende, i likhet med statskontoret, föreslagit, att räntesatsen bestämmes till $5\frac{1}{2}$ procent, varvid emellertid den hittills åtnjutna räntefriheten under någon tid icke vidare skulle ifrågakomma. På grund av den ståndpunkt, riksdagen intagit till Eders Kungl. Maj:ts förslag i fråga om att giva ifrågavarande låneverksamhet permanent karaktär, har riksdagen förutsatt, att samtliga de villkor, som nu gälla beträffande dessa lån, även hädanefter skola äga tillämpning.

Vad beträffar storleken av de medel, som skulle ställas till förfogande för utlåning ur statens bostadslånefond, har Eders Kungl. Maj:t till en början upptagit till behandling ett spörsmål, som därmed äger samband, nämligen en omläggning av tiden för utlåningen.

Såsom i propositionen erinrats, hava lån ur bostadslånefonden hittills beviljats mot slutet av kalenderåret. De sålunda beviljade lånen hava utgått dels för byggen, som påbörjats under samma kalenderår, och dels för byggen, som planerats för det påföljande. Vid efterprövningen av ansökningar, som avse byggen av det förra slaget, har granskningen av byggnadsritningar m. m. kunnat ske först sedan en hel del arbete å byggena faktiskt redan utförts, ja, understundom t. o. m. först sedan byggnaderna blivit uppförda. Byggnadsbyrån har härigenom blivit i viss mån bunden i sin granskning och har i dylika fall icke kunnat lämna råd eller vidhålla berättigade krav på förbättringar i byggnadsplanerna. Då det emellertid syntes önskvärt, att lånen avsåge endast byggen för ett enda kalenderår och att fördelningen ägde rum vid sådan tidpunkt, att byggena blott planerats men icke påbörjats, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit, att följande anordning måtte få tillämpas för framtiden och med början för år 1926.

Ur bostadslånefonden skulle för visst år få disponeras för utlåning ett belopp, vars storlek bestämdes av riksdagen. Eders Kungl. Maj:ts beslut om beloppets fördelning skulle fattas i början av året. För detta belopp skulle få disponeras amorteringar och, såsom nya lån ur rusdryckslånefonden, räntorna från föregående år, vilka influtit till den 15 januari samma år, som utlåningen skedde. Detta belopp skulle få ökas i mån av behov till medgivet maximum därigenom, att man från rusdrycksmedelsfondens redovisade behållning vid budgetårets utgång den 30 juni näst föregående år överförde ytterligare medel såsom nya lån. En fördelning borde sålunda äga rum under senare delen av år 1925 och borde denna begränsas allenast till sådana byggen, som påbörjats under samma år. I början av år 1926 skulle därefter ny fördelning verkställas, avseende byggen, som ej påbörjats före den 1 januari 1926.

Jämväl enligt riksdagens mening måste avsevärda olägenheter anses förknippade med den nu gällande anordningen i fråga om fördelningen av lånen ur bostadslånefonden och synes riksdagen stora fördelar kunna ernås genom den av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna anordningen. Riksdagen har alltså i denna del bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Vad beträffar storleken av det belopp, varmed bostadslånefonden bör utökas, har Eders Kungl. Maj:t för år 1925 föreslagit en summa av 8,000,000 kronor, vilket belopp skulle såsom hittills disponeras såsom lån ur rusdrycksmedelsfonden. För år 1926 skulle enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag få disponeras ej mindre till bostadslånefonden inflytande amorteringar för år 1925 än även *dels* de till bostadslånefonden inflytande räntorna för år 1925 och *dels*, i den mån rusdrycksmedelsfondens tillgångar den 30 juni 1925, efter avdrag av förenämnda 8,000,000 kronor jämte ytterligare 2,000,000 kronor, därtill försloge, ytterligare så stort belopp, att detsamma tillhoppa med räntorna och amorteringarna uppginge till sammanlagt högst 8,000,000 kronor. Riksdagen, som, enligt vad ovan nämnts, anslutit sig till Eders Kungl. Maj:ts förslag beträffande omläggningen av tiden för utlåning ur bostadslånefonden, har ävenledes, vad storleken av den ifrågasatta utlåningen angår, ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag. Samma förslag, i vad detsamma avser bestridande av kostnaderna för statens byggnadsbyrås verksamhet samt angående tilläggs-lån ur Mörbyfonden, har riksdagen ock ansett sig kunna bifalla.

Då vad Eders Kungl. Maj:t i övrigt i förevarande proposition föreslagit icke givit riksdagen anledning till erinran, får riksdagen alltså anmäla, att riksdagen medgivit

dels att för ökning av statens bostadslånefond må för år 1925 disponeras 8,000,000 kronor såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel;

dels ock att för år 1926 *ej mindre* till bostadslånefonden inflytande amorteringar för år 1925 må disponeras till beredande av nya lån ur fonden *än även* att för samma ändamål må disponeras såsom nya lån ur rusdrycksmedelsfonden *dels* de till bostadslånefonden inflytande räntorna för år 1925 och *dels*, i den mån rusdrycksmedelsfondens tillgångar den 30 juni 1925, efter avdrag av de i föregående punkt angivna 8,000,000 kronor jämte ytterligare 2,000,000 kronor, därtill förslå, ytterligare så stort belopp, att detsamma tillhoppa med räntorna och amorteringarna uppgår till sammanlagt högst 8,000,000 kronor.

Stockholm den 2 juni 1925.

Med undersåtlig vördnad.